

'หมู่บ้านอีสาน' จิม ทอมป์สัน ฟาร์ม สร้างเพื่อสืบสาน

รูป แบบของสถาปัตยกรรมแต่ละพื้นที่สะท้อนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และสภาพแวดล้อมในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ช่วงวิกฤติน้ำท่วม ในขณะนี้ คนไทยได้บทเรียนที่ว่า การสร้างที่อยู่อาศัยที่อยู่ในทิศทางน้ำ ผ่าน ต้องออกแบบเพื่อรองรับภัยเหตุการณ์น้ำท่วมไว้ด้วย ดังเช่น เรือนไม้ได้ถูกสูงในพื้นที่ราบลุ่มภาคกลาง ขณะที่ พื้นที่ภาคอีสานเมื่ออดีตไม่ได้เป็นเส้นทางน้ำผ่านแต่การสร้างเรือนไม้ได้ถูกสูง เพื่อใช้พื้นที่ได้ถูกเป็นที่อยู่อาศัยในช่วงกลางวันที่อากาศร้อน

เมื่อปี พ.ศ. 2550 จิม ทอมป์สัน ฟาร์ม ซึ่งตั้งอยู่ในอ.ปรางค์กู่ จ.นครราชสีมา ไร่พื้นที่ของฟาร์มกว่า 10 ไร่ จัดตั้งเป็นหมู่บ้านอีสาน ขึ้น โดยเสาะแสวงหาบ้านเก่า ช่างพื้นบ้านมาปลูกสร้างบ้านไว้ รวมทั้ง "เชื่อนโคราช" และในปีที่จิม ทอมป์สัน ฟาร์มได้

ขยายหมู่บ้านอีสานออกไป มีพื้นที่ทั้งหมด 50 ไร่ สร้างบ้านอีสานขึ้นมาใหม่ และได้จัดสร้าง ลิมกลางน้ำ เพื่อรับกิจกรรมฟาร์มทัวร์ ปี ค.ศ. 2011 ระหว่างวันที่ 17 ธ.ค. 54-8 ม.ค. 55

อย่างไรก็ตามเพื่อเผยแพร่ความรู้ทาง สถาปัตยกรรมของอีสาน ให้กับเหล่าสถาปนิก นักศึกษา และประชาชน จิม ทอมป์สัน ฟาร์ม ได้ร่วมกับกรมการสถาปนิกอีสาน จัดงาน เสวนา "สถาปัตยกรรมพื้นบ้านอีสานพื้นถิ่น" ณ จิม ทอมป์สัน ฟาร์ม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทรงยศ วีระทวี มาศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น กล่าวว่า รูปแบบเรือนพื้นถิ่นในภาคอีสาน จำแนกออกได้เป็น 1. เรือนแฝดหรือเรือนจั่วคู่

เดลินิวส์

Daily News
Circulation: 850,000
Ad Rate: 2,100

Section: First Section/อสังหาริมทรัพย์

วันที่: เสาร์ 29 ตุลาคม 2554

ปีที่: - ฉบับที่: 22661

หน้า: 10(บน)

Col.Inch: 138.16 Ad Value: 290,136

PRValue (x3): 870,408

คลิป: ลีลี

หัวข้อข่าว: "หมู่บ้านอีสาน" จิม ทอมป์สัน ฟาร์ม สร้างเพื่อสืบสาน

ลักษณะเป็นเรือนที่ปลูกคู่กันสองหลัง ประกอบไปด้วยเรือนใหญ่ ซึ่งกันพื้นที่ในเรือนเป็นส่วนนอน และเรือนโข่ง อาจมีผนังเพียงบางด้านเปิดโล่ง 2. เรือนจั่วเดี่ยว หรือเรือนเกย เป็นเรือนที่มี 3 ห้องเสา มีจั่วเดี่ยวคลุมส่วนเรือนใหญ่ (เรือนนอน) 3. เรือนชั้วคราว ลักษณะเป็นกระท่อมเล็ก ๆ เป็นเรือนติดพื้นดิน เป็นที่อยู่อาศัยของคนยากจน สำหรับการใช้จ่ายพื้นที่เรือนในภาคอีสาน จะแบ่งพื้นที่ออกเป็น “ห้องเปิง” เป็นห้องที่มีความสำคัญในฐานะพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่ตั้งของสิ่งเช่นบูชา และยังเป็นห้องนอนสำหรับลูกชาย “ห้องกลาง” เป็นพื้นที่ที่ตั้งอยู่ระหว่างห้องเปิงและห้องส้วม (ส้วม) เป็นพื้นที่นอนของพ่อแม่ “ห้องส้วม” เป็นห้องนอนของลูกสาว อยู่ด้านริมสุดของเรือน ตรงข้ามห้องเปิงเสมอ “เรือนครัวไฟ” ที่สำหรับหุงหาอาหาร เรือนครัวเชื่อมกับเรือนใหญ่ด้วยชานน้ำ เรือนครัวมักล้อมด้วยฝาโปร่งเพื่อการระบายอากาศที่ดี “ชานแดด” และ “ชานน้ำ” เป็นพื้นที่โล่งไม่มีหลังคาคลุม

ด้าน ผศ.สมชาย นิลอาธิ อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และ

สังคมศึกษา มมหาสารคาม ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า หลักการเลือกทำเลที่ตั้งจะแบ่งเป็นพื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน พื้นที่สาธารณะ และพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ แต่หลัก ๆ แล้วต้องมีน้ำ และเกลือเป็นตัวหลัก เพราะเกลือเป็นทั้งยา และใช้ถนอมอาหาร วิถีเกษตรต้องใช้ควายไถนา ควายตัวผู้จะไถนาได้ต้องตอนก่อน การตอนควายต้องใช้เกลือในการรักษาบาดแผล นอกจากนี้การสร้างเรือนจะมีข้อห้ามบอกเล่าสืบต่อกันมา เช่น ห้ามปลูกเรือนคร่อมทาง คร่อมตอ คร่อมน้ำ ห้ามปลูกเรือนคร่อมทางไทยที่เขว อธิบายได้ว่าเมื่อสมัยต้นรัตนโกสินทร์มีเส้นทางเดินทัพ บ้านที่ขวางเส้นทางดังกล่าวก็พังได้

เกร็ดเล็กเกร็ดน้อยของ ผศ.สมชาย เกี่ยวกับการอยู่อาศัยในบ้านอีสานยังมีเพิ่มเติมอีกว่า ห้ามผู้หญิงนั่งขึ้นผืนเดียวผ่านห้องเปิง อันเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ อธิบายได้ว่า คนอีสานนั่งขึ้นผ้าไหม ผ้าไหมเก่าเมื่อใช้ไปนานจะบางยามต้องแสงแดดขยับบางลง โดยเฉพาะในช่วงที่มีลมหนาวมาผ้าแนบเนื้อ ดังนั้นคนอีสานจะนั่งขึ้นซ้อนขึ้น ด้านในเป็น

ผ้าฝ้ายด้านนอกเป็นผ้าไหม

ด้าน รศ.กาญจนา ต้นสุวรรณรัตน์ อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ม.เทคโนโลยีราชมงคลอีสาน กล่าวถึงลักษณะของเรือนโคราชว่า เป็นเรือนไม้ชั้นเดียวยกพื้นสูง ใต้ถุนโล่ง หลังคาจั่ว ตัวเรือนแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ เรือนนอน ถัดลงมาเป็นส่วนหน้าเรือนหรือระเบียง และส่วนที่ 3 เป็นนอกชานเป็นส่วนที่ต่ำสุดของบ้าน ไม่มีหลังคาคลุม มีระดับต่ำกว่าระเบียง นอกชานทำหน้าที่เชื่อมกับพื้นดิน

โดยอาศัยบันไดที่ชักขึ้นเก็บได้ และเชื่อมกับส่วนที่ 4 คือห้องครัว การวางตัวเรือนของคนโคราช หันหน้าเรือนไปทางทิศเหนือ ทำให้คนโคราชหันหัวนอนไปทางทิศใต้ ซึ่งเป็นการวางอาคารที่เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศของ จ.นครราชสีมา ซึ่งหนาวจัดในฤดูหนาว เนื่องจากได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนในฤดูร้อนและฤดูฝนจะมีอากาศร้อนจัดและมีฝนตกจากอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้เรือนโคราชเจาะช่องหน้าต่างทางทิศใต้รับลมโดยเจาะจงแผงฝาละ 1 ช่อง มีขนาดเล็กประมาณ 40 ซม. สูง 78 ซม.เท่านั้น เพราะการทำฝานั้นในสมัยแรก ๆ ใช้ฝาปรีอกรูเซงด้า (ปรีอ คือ ฟันตระกูดก ก ขึ้นได้เฉพาะแหล่งน้ำที่สะอาดเท่านั้นมีอายุการใช้งานนับ 100 ปี)

ด้าน ตึก แสนบุญ อ.คณะศิลปะประยุกต์ และการออกแบบ ม.อุบลราชธานี ให้ภาพรวม

ของสถาปัตยกรรมอีสานของศาสนอาคารว่า ช่างอีสานมีความเป็นอิสระ บางครั้งในงานประเพณีแสดงสัญลักษณ์ทางเพศ แต่ครั้งนี้ไม่ใช่เรื่องหายาก แต่นัยหนึ่งคือการสอนเรื่องเพศไปในตัว เนื่องด้วยในพื้นที่ของภาคอีสานไม่เคยมีเจ้าเข้ามาปกครอง

ศาสนสถานของอีสานจะสวยเพราะชื่อมากกว่า ยกตัวอย่างเช่น การสร้างพระพุทธรูปอีสานไม่มีพระพุทธรูปสวยงามตามรูปแบบของพระพุทธรูปราช

ขณะที่ความเป็นมาของหมู่บ้านอีสานภายในจิม ทอมป์สัน ฟาร์ม อ.พหลโยธิน เปรมใจ สถาปนิกหมู่บ้านอีสาน เล่าว่า วิธีการสร้างหมู่บ้านอีสาน ได้ไปติดต่อขอซื้อบ้านเก่ามาซ่อมแซม โดยตั้งชื่อเรือนตามเจ้าของเดิม อาทิ เอือนางผะ เอือนางแดงอ่อน เอือนางเอี้ย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นชื่อผู้หญิง เพราะตามวัฒนธรรมอีสานบ้านจะตกทอดเป็นสมบัติของลูกสาว ส่วนศาสนสถาน ลิมกลางน้ำ ที่กำลังก่อสร้างอยู่จะแล้วเสร็จในเดือนพฤศจิกายนนี้ โดยการจำลองสัดส่วนของลิมบก วน วัดกลางโคกคือ บ้านโคกคือ อ.บางตลาด จ.กาฬสินธุ์ สร้างด้วยไม้ทั้งหมด ซึ่งปัจจุบันของจริงได้ถูกรื้อไปแล้ว

“วัตถุประสงค์ของการสร้าง ไม่ได้สร้างเพื่อสักการะ แต่สร้างเพื่อสืบสาน” อ.พหลโยธินบอกถึงความตั้งใจอันหมายรวมถึงสถาปัตยกรรมในหมู่บ้านอีสานเมื่อแล้วเสร็จจะมีทั้งหมด 40 หลัง เพื่อแสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาทางสถาปัตยกรรมชาวอีสานเมื่ออดีตที่เรียนรู้ธรรมชาติและปรับตัวให้อยู่กับธรรมชาติได้อย่างปลอดภัย.

พรประไพ เสือเขียว